

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Freelancing u BiH

2020.

U okviru Freelancing.ba inicijative, iza koje stoje **JSGuru** i **MarketMakers** projekat koji je podržan od **Vlade Švajcarske**, sprovedeno je istraživanje freelancing scene u BiH sa sljedećim ciljevima:

- Ispitivanje količine freelancing rada u Bosni i Hercegovini po prvi put;
- Utvrđivanje primarnih razloga zbog kojih se ljudi bave freelancingom;
- Utvrđivanje prepreka sa kojima se freelanceri susreću u poslovanju;
- Procijenjivanje stepena poznavanja legislativnih osnova freelance rada u BiH;
- Utvrđivanje stavova ispitanika prema neformalnim edukacijama sa posebnim fokusom na populaciju freelancera.

Metodologija

Istraživanje freelancing scene u Bosni i Hercegovini predstavlja prvo istraživanje ove populacije i kao takvo se smatra pilot istraživanjem.

Ukupan broj ispitanika, nakon odstranjivanja nepotpunih anketa i ispitanika koji su nasumično odgovarali na zadata pitanja, bio je 3.102 sa prosječnom starošću od 28 godina.

Ne-freelanceri

71.1%

Freelanceri

27.0%

Ostali

1.9%

- Freelancing je dopunski, privremeni, projektni ili rad zasnovan na jednokratnom kratkoročnom ugovoru.
- Freelancer je osoba koja se bavila dopunskim, privremenim, projektnim ili radom zasnovanom na jednokratnom kratkoročnom ugovoru u proteklih 12 mjeseci.
- Ne-freelancer je osoba koja se nije bavio/la dopunskim, privremenim, projektnim ili radom zasnovanom na jednokratnom kratkoročnom ugovoru u proteklih 12 mjeseci (freelancing)

Tabela 1: Procenat ispitanika po entitetima

Mjesto boravka	Freelanceri	Ne-freelanceri
Republika Srpska	22.58%	26.44%
Federacija Bosne i Hercegovine	75.51%	71.58%
Brčko distrikt	1.91%	1.98%

Tabela 3: Procenat ispitanika po regijama u RS

Regija	Freelanceri	Ne-freelanceri
Banjalučka regija	63.10%	54.18%
Dobojska regija	10.69%	11.87%
Bijeljinska regija	7.48%	9.53%
Sarajevsko-zvornička regija	14.44%	16.05%
Trebinjsko-fočanska regija	4.27%	8.36%

Tabela 2: Procenat ispitanika po kantonima u federaciji BiH

Kanton	Freelanceri	Ne-freelanceri
Unsko-sanski kanton	5.08%	6.47%
Posavski kanton	0.63%	0.49%
Tuzlanski kanton	12.69%	15.94%
Zeničko-dobojski kanton	14.92%	16.81%
Bosansko-podrinjski kanton	1.42%	1.30%
Goražde	0%	0.31%
Srednjobosanski kanton	8.57%	8.53%
Hercegovačko-neretvanski kanton	6.35%	9.40%
Zapadnohercegovački kanton	1.75%	2.55%
Kanton Sarajevo	47.46%	37.29%
Kanton 10	1.11%	0.87%

Tabela 4: Distribucija obrazovnih nivoa unutar uzorka

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Završena osnovna škola	1.09%	3.45%
Završena srednja škola	41.22%	58.15%
Završena viša škola	6.45%	4.85%
Završene osnovne studije	35.24%	24.37%
Završen master/magisterij	14.93%	8.83%
Završene doktorske studije	1.07%	0.35%

Tabela 5: Procenat ispitanika u različitim djelatnostima

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Development	21.8%	19.4%
Dizajn i umjetnost	28.3%	23.7%
Projektni menadžment	5.7%	5.2%
Pisanje i prevođenje	13.5%	10.5%
Korisnički servis	3.9%	3.8%
Prodaja i marketing	13.6%	5.5%
Ljudski resursi i regrutacija	2.6%	5.5%
Računovodstvo i finansije	2.6%	5.7%
Ostalo	7.5%	4.1%

Tabela 6: Procenat različitih vrsta freelance rada u BiH

Ja sam nezavisni ugovarač - nemam poslodavca i umjesto toga radim slobodne, privremene ili dopunske poslove od projekta do projekta.	40.4%
Ja sam " moonlighter " - imam primarni, tradicionalni posao, ali radim u svoje slobodno vrijeme kao freelancer.	38.2%
Ja sam " diversifikovani radnik " - imam tradicionalni posao ali se bavim freelancingom u više različitih sfera (npr. osoba koja radi kao primalac pošiljki, a u slobodno vrijeme radi kao projektni asistent i radi kao freelance prevodilac.)	7.6%
Ja sam privremeni radnik - imam jednog poslodavca, klijenta, posao ili projekat po ugovoru gde je moj radni status privremen.	11.2%
Ja sam freelance vlasnik biznisa - imam između jednog i pet zaposlenih, a smatram se i freelancerom i vlasnikom preduzeća.	2.5%

Sljedeći niz pitanja, samim tim i podaci koji će biti prikazani, odnose se samo na osobe koje se bave freelancingom.

Tabela 7: Vrijeme aktivnog bavljenja freelancing radom

Manje od mjesec dana	7.3%
Između mjesec dana do šest mjeseci	13.1%
Između šest mjeseci do godinu dana	17.3%
Između godinu dana do dvije godine	20.4%
Između dvije do tri godine	14.0%
Između tri do pet godina	12.5%
Preko pet godina	15.3%

Tabela 8: Vrijeme bavljenja freelancingom

Bavim se freelancingom puno radno vrijeme (full time)	20.9%
Bavim se freeancingom samo u slobodno vrijeme (part time)	79.1%

Tabela 9: Mjesečni prihod od freelancinga

Manje od 100 KM mjesečno	23.5%
Između 100 KM i 500 KM mjesečno	44.5%
Između 500 KM i 1 000 KM mjesečno	17.4%
Između 1 000 KM i 2 000 KM mjesečno	8.8%
Između 2 000 KM i 5 000 KM mjesečno	5.0%
Preko 5 000 KM mjesečno	0.8%

Tabela 10: Prvobitni motiv za bavljenje freelancingom

Lični izbor/preferencija	61.3%
Bio je to jedini način da obezbijedim novac u tom periodu/bilo je nužno	35.4%
Ostalo	3.3%

Tabela 11: *Trenutni stav prema freelancingu*

Privremeni način da dođem do zarade	23.4%
Dugoročni izbor karijere	15.5%
Način da unaprijedim svoju karijeru kroz komplementarne angažmane	31.5%
Da usavršim više različitih vrsta vještina	28.4%
Ostalo	1.1%

Tabela 12: *Freelance projekti online*

Da, imao/la sam freelance projekat online	68.7%
Ne, nisam imao/la freelance projekat online	31.3%

Tabela 13: Specifični razlozi bavljenja freelancingom

Radim kao freelancer	M	SD
Iz finansijske potrebe	3.84	0.87
Da zaradim dodatni novac	4.02	0.81
Da kontrolišem svoju finansijsku budućnost	3.79	0.93
Da mogu da biram sopstvene projekte	3.83	0.87
Da imam fleksibilnost u svom rasporedu (npr. kada i kako radim)	4.00	0.88
Da imam više vremena za porodicu i prijatelje	3.56	1.09
Tako da imam pristup globalnim mogućnostima, umjesto da budem ograničen/a lokacijom	4.01	0.81
Da steknem dodatne vještine i/ili iskustvo	4.13	0.77
Da imam nezavistnost od stvari poput kancelarijske dinamike	4.29	0.68
Da bih mogao/la da se bavim poslom koji me zanima ili pronalazim smislen posao	3.89	0.97
Da mogu napredovati u svojoj karijeri svojim tempom	3.99	0.86

*Procjene su rađene uz pomoć petostepenih skala (min = 1; max =5),
M - aritmetička sredina, SD - standardna devijacija

→ Nastavak tabele

Radim kao freelancer	M	SD
Jer tradicionalni posao nije dostupan ili ga je teško naći	3.21	1.21
Omogućava mi da nastavim da radim i poslije penzije da bih zarađivao/la dodatni prihod	3.59	1.02
Da budem sam/a svoj šef	3.78	0.98
Da radim sa lokacije koju sam odabrao/la	4.06	0.83
Da imam raspored koji omogućava da slijedim svoje lične strasti	3.99	0.84
Zbog ličnih okolnosti (zdravstveni problemi, potrebe za brigom o djeci, i sl.) nisam u mogućnosti da radim kod tradicionalnog poslodavca kontinuirano, a freelancing mi daje potrebnu fleksibilnost	2.46	1.28

*Procjene su rađene uz pomoć petostepenih skala (min = 1; max =5),
M - aritmetička sredina, SD - standardna devijacija

Tabela 13: *Platforme za freelancing i njihove frekvencije*

Freelancing	28.2%
Upwork	44.1%
99designs	8.7%
Toptal	4.8%
Peopleperhour	3.1%
Fiverr	20.8%
Guru	3.6%
Ne koristim platforme za freelancing	34.4%

Tabela 15: Procenat registrovanih freelancera

Da, registrovao/la sam svoju djelatnost kao samostalni preduzetnik (SP)	3.9%
Da, registrovao/la sam svoju djelatnost kao društvo sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	1.7%
Da, registrovao/la sam svoju djelatnost u inostranstvu	1.6%
Ne, nisam registrovao/la svoju djelatnost	92.8%

Tabela 16: Neregistrovani korisnici i razlozi

Ne znam da treba da se registrujem kao djelatnik	20.4%
Nisam upoznat/a sa pravnom regulativom	26.9%
Ne znam na koji način i gdje da se registrujem	16.6%
Ne želim da izdvajam dodatna novčana sredstva	15.6%
Smatram da ne zarađujem dovoljno	48.5%
Nemam redovne prihode	50.4%

Tabela 17: Poznavanje prednosti registracije

Da, znam koje su prednosti registrovanja djelatnosti	36.1%
Ne, ne znam koje su prednosti registrovanja djelatnosti	63.9%

Tabela 18: Procjena različitih prednosti registrovanja djelatnosti

1. Mogućnost ostvarivanja zdravstvenog i penzijskog osiguranja
2. Sigurnost u poslovanju – mogućnost legalnog poslovanja
3. Finansijska isplativost – kumulativni novčani trošak je manji ako je djelatnost registrovana
4. Izgradnja poslovnog brenda
5. Bolje pozicioniranje u poslovnom svijetu.

*Prikazane vrijednosti u tabeli su navedene prema stepenu procijenjene važnosti (1 - najznačajnija prednost; 5 - najmanje značajna prednost)

Tabela 19: Procenat odluke o registraciji

Da, registrovao/la bih djelatnost	75.0%
Ne, ne bih registrovao/la djelatnost	25.0%

Tabela 20: Procjena različitih prednosti registrovanja djelatnosti

Savjetovanje u procesu registracije djelatnosti	68.8%
Adresa za kancelariju na koju biste registrovali Vašu djelatnost	29.4%
Radno mjesto u sklopu coworking prostora	31.4%
Administrativne i/ili knjigovodstvene usluge	51.7%

*Procenti ne predstavljaju zbirne vrijednosti

Tabela 21: Prisustvovanje edukacijama

	Freelanceri	Ne-freelanceri
U posljednjih sedam dana	15.65%	10.90%
U posljednjih mjesec dana	22.70%	14.21%
U posljednjih pola godine	17.44%	15.23%
U posljednjih godinu dana	13.86%	12.18%
Prije više od godinu dana	12.66%	16.86%
Nikada	17.68%	30.55%

Tabela 22: Budžet namijenjen za edukacije

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Do 50 KM mjesečno	15.03%	13.64%
Od 50 KM do 100 KM	12.54%	12.45%
od 100 KM do 200 KM	6.21%	6.04%
od 200 KM do 500 KM	1.91%	2.07%
Ne odvajam specifičan budžet	64.27%	65.78%

Tabela 23: Mjesto sticanja edukacije

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Trening/edukacija/kurs u okviru posla/na poslu	28.05%	22.18%
Trening/edukacija/kurs van posla	38.37%	31.87%
Video i/ili online webinar-i (npr. YouTube i sl.)	60.46%	50.86%
Online kursevi (npr. Udemy, Coursera i sl.)	58.57%	37.92%
Knjige i/ili web stranice koje se odnose na moj rad.	38.95%	28.74%
Internet forumi i fokus grupe (npr. StackOverflow i sl.)	30.52%	21.66%

*Procenti ne predstavljaju zbirne vrijednosti

Tabela 24: Procjene značaja formalnog i neformalnog obrazovanja i cijena neformalnog obrazovanja

	M	SD
Formalno obrazovanje koje sam prošao/la mi je bilo značajno za posao koji sada radim.	3.37	1.12
Neformalno obrazovanje (edukacije, treninzi, kursevi) koje sam prošao/la mi je bilo značajno za posao koji sada radim	3.77	0.95
Cijene edukacija/seminara/treninga/kurseva mi stvaraju prepreku pri usvajanju vještina koje želim da izgradim.	3.27	0.97

*Procjene su rađene uz pomoć petostepenih skala (min = 1; max =5),
M - aritmetička sredina, SD - standardna devijacija

Tabela 25: Načini plaćanja edukacija

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Finansirao/la sam ga samostalno	72.82%	64.05%
Troškove je finansirao moj poslovac ili klijent	19.18%	13.70%
Edukacija/trening/kurs/seminar je bio besplatan	43.46%	41.49%
Moje profesionalno udruženje, sindikat ili druga organizacija su finansirali edukaciju/trening/kurs/seminar.	4.94%	5.92%

*Procenti ne predstavljaju zbirne vrijednosti

Tabela 26: Razlozi prisustvovanja kursevima

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Da bih išao/la u korak sa promjenom tehnologije	60.46%	50.35%
Da bih dobio/la više posla učenjem traženih tržišnih vještina	55.52%	45.25%
Da proširim svoju profesionalnu mrežu	49.70%	37.79%
Da bih saznao/la o novim mogućnostima za rad	53.34%	50.79%
Prisustvo je bilo obavezno (u sklopu posla)	4.21%	4.01%

*Procenti ne predstavljaju zbirne vrijednosti

Najznačnije vještine za freelancerski rad:

Kao najznačajniju vještinu za freelancerski rad, freelanceri su procijenili:

- vještinu pregovaranja sa klijentima (M= 4.46; SD= 0.65)
- vještinu komunikacije sa članovima tima (M= 4.37; SD= 0.67)
- vještinu identifikovanja cijene rada (M= 4.37; SD=0.65).

*Procjene su rađene uz pomoć petostepenih skala (min = 1; max =5),
M - aritmetička sredina, SD - standardna devijacija

Tabela 27: Vještine koje žele da unaprijede

	Freelanceri	Ne-freelanceri
Rad u različitim programskim jezicima (npr. Python, C++, i sl.)	41.94%	39.39%
Rad u različitim softverima (npr. Adobe, Canva i sl.)	44.44%	34.99%
Vještine umrežavanja (engl. networking)	25.92%	20.17%
Freelance poslovne vještine (npr. finansije, porezi, osiguranje i sl.)	36.08%	26.33%
Marketing	46.11%	37.89%
Vještine pronalaženja posla	29.86%	26.74%
Vještine i navike koje značajno utiču na Vaš kvalitet rada (engl. soft skills)	34.88%	25.43%

*Procenti ne predstavljaju zbirne vrijednosti

Istraživanje je podržano od **Vlade Švajcarske**
kroz aktivnosti projekta **MarketMakers**.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC

Januar 2021.